Q. D. B. V.

NOVI PRORECTORATVS AVSPICIA

DIE III AVGVSTI ANNI MDCCCXXXIX

RITE CAPIENDA

CIVIBVS

INDICIT

ACADEMIA IENENSIS.

INEST

M. REINERI ALEMANICI

PHAGIFACETVS.

IENAE

PROSTAT IN LIBRARIA BRANIANA.

DEI GRATIA

CAROLVS FRIDERICVS

MAGNVS DVX SAXONIAE VIMARIENSIVM ATQVE ISENACENSIVM PRINCEPS
LANDGRAVIVS THVRINGIAE MARCHIO MISNIAE PRINCIPALIS DIGNITATIS
COMES HENNEBERGAE DYNASTA BLANKENHAYNII NEOSTADII
AC TAVTENBVRGI ETC.

RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMVS

S. D.

CIVIBVS.

Gratulandum est academiae nostrae, Cives, quod Prorectoris munus, a viro illustri, Carolo Iulio Gvyeto, per hanc aestatem eximia cum laude administratum, nunc extra ordinem imponi sibi passus est vir iuris consultissimus,

CAROLVS ERNESTVS SCHMIDIVS

Theol. et Iuris utr. D. Ordinis Ictorum Praeses ordinarius

qui per aliarum occupationum multitudinem satis excusatus videbatur, si vel legitimo ordine eum magistratum non suscepisset. Sed noluit vobis deesse, Commilitones, cui vestra numquam defuit pietas. Ab eo quid exspectandum sit, sponte intelligitis. Magna est enim vir prudentia, multarum rerum usu et exercitatione praeditus, cautus in consiliis capiendis, in exsequendis fortis atque imperterritus, academiae, suae quondam nutrici, plane addictus, vobis benevolentissimus. Qualem Prorectorem haec tempora flagitant, quibus sunt,

qui alto ſupercilio ſic exerceant de rebus academicis iudicia, ut temeritate pro ſapientia utantur, qui, quae ſibi pro ſuo ſcilicet arbitratu et libidine non probantur, dente improbo rodant, qui arripere criminationes ex ſcurrarum convicio malint, quam prudentium vocibus auſcultare, et quemadmodum olim famoſus ille Caſſius Severus, plus ſtomacho dent quam conſilio. Iſtud ſcilicet hodie eſt libere loqui in civitatibus, et adverſus offenſiones munitum pectus geſtare: ſed libertas iam diu vertit in licentiam, et pectus non conſcientia praeclare factorum, ſed vel intolerabili petulantia, vel diuturna impunitate munitum eſt. Ab hac hominum natione quo magis veſtra, Commilitones, abhorret modeſtia: eo diligentius cavebitis, ne quam obtrectationi aut pravae interpretationi materiam praebeatis. Quodſi, ut adhuc feciſtis, ſtudiorum aſſiduitati adiunxeritis legum obſervationem et vitae ſanctimoniam: veterem academiae laudem contra fabulas malignorum veſtra quoque virtute pro virili quisque parte tuebimini. Sic intemeratae hae ſtabunt *ſilvae Academi:* ſacroſanctum vigebit, doctos *ſecernens populo*, Muſarum *nemus*,

Quantumvis (ut ille ait) *onager, contempta voce leonis,*
In latebris rugiat, certentque ululare ſodales.

P. P. in Vniverſitate litterarum Ienenſi, die II Auguſti, anno a Chr. n. MDCCCXXXIX.

Quum nuper egregium Ludovici Hermanni Friedlaenderi librum, qui eſt de Inſtitutione ad medicinam, relegerem, opportuna inde materia mihi nata eſt programmatis de recta et ſevera litterarum, imprimis medicarum, tractatione. Conſentaneum enim videbatur tali ſcriptione magiſtratum academicum gratulari Prorectori medico, quem putabam hanc dignitatem in ſemeſtre hibernum ex ordine ſusceptnrum eſſe. Res aliter cecidit. Itaque ſeponendum erat programma, typis illud quidem iam aptum, ſed indicendo novo Prorectori ex illuſtri ordine Iurisconſultorum non ſatis idoneum, quandoquidem Themis Aeſculapium non magnopere deſiderat ſibi πάρεδρον. Ad aliud igitur ſcribendi argumentum confugere cogebar. Erat autem vel propter temporis anguſtias ſumendum eiusmodi argumentum, quod minimum laborem afferret. Circumſpicienti mihi obtulit ſe quod ſequerer exemplum. Etenim quod deceſſor in munere meus, cuius memoriam cum caritate veneror, non dubitavit facere, ut, quum ante hos tres et quinquaginta annos indicenda eſſent Prorectoratus auſpicia, carmen ederet heroicum *), quo Fridericus Widebrandus antiquatam nunc cerimoniam depoſitionis ſchola-

*) Non ineſt hoc programma in Chriſt. Godofr. Schützii Opusculis, ab ipſo Hal. 1830 editis: ſed optandum eſt, ut locum inveniat in altero Opusculorum volumine, quod aegre deſideramus. In iſta enim collectione multa programmata omiſit optimi viri modeſtia, quae et acute excogitata et eleganter ſcripta in academiis Ienenſi et Halenſi prodierant, in his et illud, de quo dixi, et lepidam temporumque illorum rationibus aptam notationem vitioſae πολυπραγμοσύνης cum luculenta praefatione de fanatico libertatis errore (1793. f.), et alia huius generis, quae etiamnunc digna ſunt lectu.

ſticae deſcripſit, id iam mihi placuit imitari typis repetendo M. Reineri Alemanici poemate, quod Phagifaceti nomine inſcriptum, patrum memoria unus, quod ſciam, Sebaſtianus Brantius in lucem emiſit, cuius editio libris rariſſimis accenſetur. Nuper hoc carmen ex codice membranaceo bibliothecae Lubecenſis ſaec. XV repetivit eruditiſſimus ſcholae illius urbis Director, Fridericus Iacob, cuius benevolentiae ego illud debeo. Quis fuerit Reinerus et quando vixerit, ſibi non innotuiſſe editor in praefatione fatetur. Veriſimile nobis videtur fuiſſe Nonnum illum Renerum, vel Reinerum, vel Reinerium (variant enim, ut ſit, in nomine ſcriptores) natum a. 1155, adſcriptum ordini Benedictinorum in coenobio S. Laurentii Leodienſi, peregrinationibus Romam quater factis non magis quam ſcriptis ſuis clarum. In his etiam carmen de claris illius monaſterii ſcriptoribus et alia poemata commemorantur, partim edita in Bernardi Pezii Theſauro anecdotorum noviſſimo, To. IV. P. III. p. 111 ſqq. In ſecundo libello de claris ſcriptoribus monaſterii ſui (ibid. p. 33) Reinerus ſuam ipſe vitam breviter deſcripſit, et carmina recenſuit, omiſſo tamen Phagifaceto, ceterum haec de ſe confeſſus: *Adoleſcentulus diſcendi agebar ſtudio, et magnos poetas ego poeta modicus tentabam utcumque imitari*: quod quam vere dixerit, etiam Phagifacetus declarat. Inſeruit huius Reineri nomen Lexico Eruditorum Ioecherus Vol. III. p. 1989, ſed non recte, opinor, Rainerium Alemannum p. 1880 et Rainerum p. 1881 ab eo diverſos ſtatuit. Omnino quae Ioecherus illo loco ſcripſit, ex Pezii Anecdotis emendanda ſunt. Nec ſide dignum eſt, quod ibidem addidit, Io. Chapeavillium in Scriptoribus Geſtor. Pontificum Tungrenſium, Traiectenſium et Leodienſium quaedam de Reinero praefatum eſſe. Nihil de eo in praefatione, ſed de Harigero, abbate Lobienſi, et Anſelmo, canonico Leodienſi. Diverſus a Reinero Leodienſi fuit qui non Reinerus dicitur (quod nomen nuper neſcio quis ei affinxit), ſed Raimundus de Pennaforti, magiſter ordinis Praedicatorum electus in conventu canonicorum Bononiae celebrato a. 1238. De hoc, qui et ipſe verſus compoſuit, vid. Iac. Quetiſii et Iac. Echardi ſcriptores ord. Praedicator. To. I. p. 106. Add. Fr. Iacobs Beyträge zur älteren Litteratur, III, 1. p. 59. Ebertus in Lexico biographico neutrum memoravit.

Argumentum carminis gloſſator, eodem in codice Lubecenſi inventus, his verbis declaravit: „Materia huius libri eſt facetia comedendi cum tribus partibus, ſc. cum

domino, ſocio et puella. Intentio auctoris eſt nos in honeſtis edendi moribus apud dominum, ſocium et puellam ſtilo metrico erudire. Vtilitas eſt, ut ſciamus fugienda et facienda in menſae facetia competenter. Ethice ſupponitur, quia de moribus tractat."

Haud invenuſtum eſt carmen: elucet familiaritas quaedam cum poetis Romanis contracta, in quibus Ovidius v. 393 nominatim memoratur: nec deterrere quemquam a legendo debent vitia metrica, non raro commiſſa, in quibus, quod recte obſervavit Iacobus, verſuum leoninorum faeces reperiuntur, hoc eſt, breves ſyllabae in caeſura productae: ipſa enim oratio quamquam neque in verbis eligendis neque in fingendis periodis antiqua, rotunda tamen eſt atque illius aevi haud ſpernendum exemplar. Cognoſcere ex eo licet et rerum iudicia, qualia tum fuerunt, et morum praecepta: denique apparet ubivis iucunda quaedam ſimplicitas. Quapropter dignum illud cenſeo, quod cum aliis huius aetatis monumentis comparetur a doctis: neque, ut ſpero, iuvenibus noſtris diſplicebit. Quorum haud exiguae parti quum quoque propemodum ſemeſtri a me tradendae ſint leges, vel patrio vel Latino ſermone ſcriptae, quibus vel convictus publici vel menſae Kleberianae beneficium adſtrictum eſt: quidni iam leges tradam, quae non tam ad convictus neceſſitatem, quam ad convivii ſuavitatem et facetias ſpectant, ob eamque rem fortaſſe iucundius legentur?

Ceterum quum hoc carmen ex codice Lubecenſi non ſine lacunis atque ſcribendi vitiis ad nos pervenerit, idemque in alio codice Lipſiae ſervatum narraretur: litteris adii viros clariſſimos, E. G. Gersdorfium et H. G. R. Naumannum, quorum ille bibliothecae academicae Lipſienſi, hic ſenatoriae uterque magna cum laude praeeſt, rogavique, ut codicis mihi notitiam impertirent. Vtriusque viri inde a multis annis ita probata mihi erat et ſpectata humanitas, ut, ſi ibi exſtaret liber, non dubitarem quin mihi miſſuri forent. Reſponſum tuli, olim fuiſſe illum in bibliotheca Paulina academica, ſed inde ab anno 1817 deſiderari. Nec Brantianam carminis editionem in bibliothecis Lipſienſibus invenerunt, neque nos in Ienenſi habemus.

E.

Res rerum natura parens ita concipit omnes
Et parit, ut natae potuque ciboque diatim
Indigeant, vescique velint, aut vivere nolint.
Non tamen aequali mater sua pignora more
Esse docet, nec adest cunctis vescentibus idem
Ritus vescendi. Quis nescit? Quippe quibusdam
Vivitur ex rapto, puta pardis, tigribus, ursis.
Scilicet his inter vescendum saevior ira,
Mens truculentior, et rabies intentior ardet.
Eaedem non reputant simul hostes vincere binos
Fas sibi, sed postquam prior adversarius esu
Esuries cecidit, tunc demum dira domatur,
Cuius congestis fornax incanduit escis,
Incendiva sitis; gelidas properatur ad undas,
Torrentemque sitim torrentis temperat algor.
Sanctius his animal homo, rerum flosculus, heres
Caeli, forma dei, cui caelum cernere facto
Os sublime dedit placidissimus ille creator,
Non ita degenerat, nec eum recreantia tali,
Oblitus decoris, invadit edulia morsu;
Illo praecipue non bestia, quod sua voltu
Fercula pacifico, parsurus paene, locumque
Facturus veniae, scit delibare soletque,
Inter convivas hilaris, convivia laetus,
Mensas urbanus, comedenda bibenda facetus.
Nec credendum est, quod nunc orta facetia mensae
Pullulet, aut paucos aetatis computet annos;
Quin potius iam canet anus, tantique timoris
Extitit antiquis, ut iuramenta per ipsam
Et facerent veteres et facta revellere nollent.

v. 14. *Incendiva.* Sic scribendum puto. In Cod. *incentiva* vel *intentiva*, littera inter *c* et *t* media.
v. 17. *facto* gloss. *creato.*

Denique ſepoſitus altricis ab ubere natus,
Nec prius ad patriae recipi conſortia menſae
Dignus erat, quam menſales didiciſſet honores,
Et noſſet, poſitis quis mos ſervandus in eſcis.
At non haec homines inviſit gratia cunctos,
Vt menſae vixiſſe ſciant; quia vivere menſa
Pluribus accedit, ſed menſae vivere, paucis.
Quapropter multi, quando ſubiere penates,
Quos penes enituit urbanior uſus edendi,
Cum monſtrare nihil in ſe laudabile ſcirent,
Pocula dedecoris calicemque bibere pudoris,
A ritu dicti modicum differre ferino.
Si quis ergo volet ſcius aut urbanus haberi,
Nec quaſi chorda lyrae, ſic diſcordare: memento,
Quid vetet ac fugiat, quid poſtulet atque requirat
Menſa, nec ut ſtolidae ruditatis ducere ductu.
    Cum venit ergo Thetis manibus fundenda lavandis,
Menſarum quae primus honor, quicunque laboras,
Vt domino placeas, cuius conviva vocaris,
Non te praetereat, pelvi, quae ſuscipit undas,
De manibus domini celeres immittere palmas
Pollicibus iunctis; ſed, ſi mage ceſſerit illud,
Praetenta gremium mantilis parte tueri,
Et velare ſinum, ne ſtillae crebra cadentis
Offendat maculis dominas iniuria lanas,
Foedaque conſignet mundis veſtigia pannis.
Hinc et tu mundare manus; ſed tentius ante
Laveris, et ſtudio vigili perſpexeris ungues,
Expulſis, ſi quae parebunt, ſordibus, ut tunc
Non ſit opus longo multumque morante lavacro.

v. 31. Hiant ſententiae: videtur aliquid excidiſſe.
v. 46. *ducere* ſc. memento. A ſorbendo (*ducere* pocula) traductum eſſe voc. ad omnem ciborum hauſtum, ut verbo ludi poſſet *ducere ductu*, recte vidit Iacobus.

Interea iam ſedit herus, menſamque latere
Nix extenſa ſuper, denigrans lilia, iuſſit.
Hic certe facienda tibi diſtinctio: nam vel
Conveſceris hero ſibi conſcutellio factus,
Vel quemcunque parem tibi nanciſcere ſodalem,
Vel ſi perſuadent locus et res, tempus et ordo,
Nympha tibi iungenda ſubit: non omnibus idem
Servandus tenor eſt: domino reverentia, tanquam
Maiori danda eſt; ſocio dilectio, tanquam
Aequali; nymphae iocus atque facetia, tanquam
Intuitu vigili nos noſtraque facta probanti.
Hic gravis et ſtabilis, illic mediocris, at illic
Melleus alloquiis, et comptus geſtibus eſto.
Hic Cato, Pirithous illic, ibi Naſo vocandus,
Mutandusque tibi, iuxta quod quisque requirit.
  Ecce Ceres, vitae robur, iocunda ciborum
Cunctorum coniunx, ſine qua cibus et ſapor omnis
Degenerat, paribus coram portata caniſtris
Prima venit, grata viſu, mage grata ſapore;
Dicta quidem panis, a pan, quod denotat omne,
Omnia namque praeit invitatoria guſtus;
Cum nihil eſt, quod eam poſitis praecedere menſis
Debeat, aut ipſa prius in commune locari.
Maxima nunc inimica famis, quo munere reges,
Quo populus vivunt, et habent commercia menſae.
Haec tibi, ſi iuxta praedicta ſedes Cato, ferro
Invadenda tuo, dominoque ſecanda; ſedenti
Non tantum domino, cuius confeſſor es, immo,
Nimirum domino, qui cuncta dat, et ſibi reddi
De donis volt dona ſuis. Hac parte ciborum

v. 64. *conſcutellio.* Nos dicimus *commenſalem*, non minus barbare.
v. 84. *nunc.* Bene Iacobus emend. *namque.*

Placato, pulchre tractari fercula poſſunt.
Poſt Cererem quaecunque volunt allata ſecari,
Obſequium praeſtabis idem: tunc cedere ruga
Et properare fugam contracti cogitur oris.
Maiori iunctus quanto propioris habebis
Maieſtatis onus, tanto tibi plura cavendum
Eſſe ſcias; illud Senecae tamen usque memento:
Qui neſcit reticere, loqui non norit habere.
Debet lingua modum, ne facta profuſio vocis
Delirae valeat dici ructatio mentis,
Et faſtiditum moveat cornicula riſum.
Sed neque mutus eris, turbas imitando ſilentum,
Pythagoraeque ſcholas; immo, ne nulla loquendo
Suſpectus, nimia fias deſpectus, abhorre.
Quid nihil et nimium, ſi quaeris, qualiter, audi:
Nec nimius verbis nec nullus haberis et aequum
Inter utrumque modum, ſub quodam dirige neutro.
Si vero magnus fuerit ſummeque verendus
Perſonatus heri, niſi verbum forte rogando
Proliciat, nunquam tua pandas oſtia voci.
Hoc quoque turpe nota: Si, dum vaditque reditque,
Oris ſerva manus in diſci parte morantem
Aſſequitur dominum, manibus ſcutella duabus
Intrari pariter, quamvis ſic ampla, recuſat.
Sustineas igitur, donec complerit herilis
Dextra viae cauſam, digreſſa paropſide; tunc tu
Mitte tuam revocaque manum, cedetque decori,
Exſpectare parum; maior condire venuſtas
Aſſolet acceptas intervallariter eſcas.
Nec tibi continuo placeat deſigere viſu

v. 106. Sententia poſcit quod Iacobus correxit: *Ne nimius verbis nullusve habearis, et aequus Inter utrumque modum, ſub quodam dirige neutro*, i. e. diſce alicuius exemplo, qui neutro peccat.

v. 114. *ſic*, fort. *ſit*, per licentiam Reineri metricam.

Fercula, ne nimium videaris avarus in illis.
Quin immo, laeti paſſim ſpatientur ocelli,
Non alias circa contentum vaſis ituri,
Quam quando ducenda manus, ducendaque certo
Semita propoſito, cuius ratione ſedetur.
Sed neque ſulcandis manus eſt praeſtanda capillis,
Haud intromittenda ſinu, quam colluit ante
Hac ratione Thetis, ne ſordida deroget eſcis.
Videris et, quando menſam ſeſſurus adibis,
Ne quis forte pedum tunica ſenarius erret,
Prandia qui turpi contriſtet herilia voltu,
Inque fugam motos verti compellat ocellos.
Vidi, mutandos ſera cui ſervabat amictus.
Huius erat ſemper menſarum tempore veſtis
Munda, decora, recens; alias communior ipſum
Ambibat pannus; nec cauſa rei fuit huius
Ambitio, ratiove ſuperbia; ſed quia cavit
Ne qua veniret ei comes invidioſa ſedenti,
Occultos in veſte trahens turpiſſima greſſus.
Si potes antidoto tali ſuccurrere, tali
Antidoto ſuccurre tibi; ſi non, potes ante
Clam tunicas cognoſſe tuas, poſt iungere menſis.
Quid referam, quam turpe genas extendere ſtlopo,
Preſſuram generante cibo penetralibus oris,
Et neſcire molae commenſurare molenda;
Cum ſit idem facere ſic, ac extendere pennas
Maiores nido, nec metam ponere voto.
Sunt, qui Volcano nondum dimiſſa ſequente
Fercula degeneri proturbant turpiter ore,
Aeoleosque cient, Satyri miracula, folles,

v. 149. *proturbant.* Sic emendavit Iacobus: cod. *perturbant.*

Indomiti perferre moram, quae fercula parvo
Temperat articulo; ſed tu quocunque locorum
Veneris, informem fuge conſuetudinis uſum.
Idem, ſi caſu poſitos iniuria potus
Attigit, inque ſcyphos aliquid, quod pocula turbat,
Venerit, ut iaciant, ventis utuntur eisdem.
Hoc tu vel calamo, vel mundi fragmine panis
Proiicis. Os comedat tantum, bibat atque loquatur.
Et ſatis hoc; licitumque ſibi nihil aeſtimet ultra.
Eſt, quando danda proficiſcitur eſca palato,
Et cadit, intrandos illudens oris hiatus.
Id tu, ſi pudor eſt, ita ludificabis, ut olim
Calvus eques, capiti ſolitus religare capillos;
Admixtisque iocis poteris vel tale vel illud
Dicere, quod veram culpam, ſi culpa, piabit:
„Quadrupes in plano quandoque cadit pede ſano,
Non mirere, bipes, ſi labitur ergo tibi pes.“
Nec ſic collapſam, quamvis dilexeris, eſcam
Reſtitues diſco, vel avari dentibus oris
Procedens tribues, ne culpa priore paretur
Poſterior, fiatque pudor de ſimplice duplex.
Sed ſi ſanandi vis volneris eſſe chirurgus,
Sit, quaſi non fuerit, iaceatque procul, quaſi non ſit;
Surgat et amiſſos iam non rehabebit honores.
Saepe mihi dubiam traxit ſententia mentem,
Cum ſic accideret cenanti cura, levarem
Aut non, elapſam pretioſi ſegmatis offam.
Cum ſapor hoc, illud menſae ſuaderet honeſtas,
Hoc gula praeciperet, illud reverentia nollet.
Victa tamen ratione fames, ceſſitque pudori

v. 154. *iniuria*, Iacob. Cod. *iniura.*
v. 156. *iaciant*, Iacob. Cod. *iaceant.* Fateor me neutrum intelligere.

Vtilitas, mihi mens, menti gula, turpe decori.
Sorbile ſi dabitur, gallinae filius, ovum,
Non veſceris eo, quo naves more Charybdis
Imbibit, aut quando ſumis, reſpondeat echo,
Detque gula ſtrepitum querula reboante tumultus.
Sit tua cauta tibi, ſit muta comeſtio: muta,
Ne deforme ſonet tracto ſpiramine; cauta,
Ne diſtillando damnis ſit origo duobus,
Foedando quod migrat iter, minuendoque ſemet.
Haec inter tibi ſi facienda ſcreatio fauces,
Vel tuſſis pectus, vel ſternutatio nares
Occupat, averſus tibi ne ſponte fatiſcat;
Nec totas illi, quod ſic occurrit agendum,
Permittas vires, nec, pleno currere velo
Quod cupiat, facias, quia commollitio talis
Excuſat, quod erit non evitabile factum,
Et veniale facit, quod ſic erat eſſe neceſſe.
Cuncta quid enumerem, quibus aut laudandus omiſſis,
Aut factis culpandus eris? Modus ipſe ſedendi
Enormis peccare poteſt, crimenque iacendi
Incidit ex facili nimium ſua commoda quaerens.
Oblatos aliqui, quaſi non eſſet pudor, auſi
Olfactu temptare cibos et nare magiſtro
Conſultare palam turpes meruere vocari.
Perſuadetur enim foetoris iniqua moleſti
Suſpicio, quotiens rimator fercula naſus
Caſtigat; ſed ſuſpicio quaecunque fuiſſet,
Debuerat ceſſiſſe prius, nec adusque ſedendum,
Vt coram fieret, dilata fuiſſe; probatas
Nare, licet veſcas, ſtomachus clam nauſeat eſcas.

---

v. 192. Poſt voc. *ne* excidiſſe videtur *cave.*
v. 201. Cod. *inſidit.* Iacob. coniecit *inlicit.* Sed in crimen iacendi in ſella incidit, qui prae pigritia neſcit ſedere.

Quidam, ſi piperis capiunt in flumine piſces,
Aut in ſalſarum tingunt acrumine carnes,
Plus digitis, quam piſce bibunt vel carne, liquoris.
Hunc ego, quisquis is eſt, etiam ſi ruſtica quaevis
Dat ſibi menſa cibum, quae nil curabile curat,
Non magis eſſe velim me, quam qui candida rodit
Principis ad menſas ambeſis carnibus oſſa.
Sed quicunque velit nullos offendere viſus,
Quam decalvato non vellet in oſſe morari,
Tam deteſtatur digitis haurire, quod aptus
Confecit riguo collectum Simulus horto.
Sed neque pane, licet digniſſimus ille ciborum,
Hauriat hac ſola factos ratione liquores,
Vt iungantur eis, quorum ratione parantur.
Hic iam, ne turpes generet xerophagia rictus,
Bacche veni, veniasque, liquor leniſſime, rorem
Impertire tuum; ſine te nec gratia menſis,
Nec pretium dapibus, ſed deturpata voluptas,
Et facies triſtis, et nubila cellula mentis.
Bacche veni, deus alme, veni; quid carcere tardas?
Inque ſcyphos perfunde cibos, illabere venis,
Et duplex operare bonum: nam colluis eſcas,
Cordaque maeſtitia diſcuſſa nube ſerenas.
Bacche veni, cos ingenii, lumen faciei,
Sol animi, cornu Codri, lenitor acerbi,
Proſcriptor maeſti, venator amoris, amator
Laetitiae, deriſor opum, contemptor honorum,
Aequator rerum, dulcis mixtura bonorum,
Mite refrigerium, bona dos, pincerna iocorum,
Lingua poetarum, pugilum pugil, aurea de quo

v. 219. *Quam* et *Tam* locum ſuum permutaſſe videntur.
v. 231. Iacob. em. *Atque ſcyphis.* Scribendum puto *Tingue ſcyphos, perfunde* cet.

Mortua conqueritur, quod te non viderit, aetas,
Inque dies noſtros vellet dilata fuiſſe,
Ne dici magni potuiſſet muneris expers;
Inproperatque Noae, quod non ſurrexerit in ſe,
Vnde datum nomen eſſet ſibi filius auri.
Annuit, et rutilo ſaliit laſcivus in auro,
Naiade limpidior, muſto fragrantior ipſo,
Quo pauſat lecto. Selectior advolat ergo,
Porrecturus hero pateram, qua vina reſultant,
Vernarum caſu quicunque paratior unus.
Huic tu, ſi ſapias, ſceleri praeveneris, aptus
Obſequio, calicemque prius, quam ſumpſerit ipſe,
Sustuleris; nunquam nocuit ſervire paratis.
Quando mercedem probitatis perdidit unquam
Officioſa manus, nec fructum meſſuit, ex quo
Principibus placuiſſe viris et provida novit,
Et ſtuduit prompta? Sed quid, cum pocula ſumpta
Libat herus? Perſtabis edens ſicut prius? Abſit!
Servitium non eſt vitium, ſed digna poteſtas.
Vnde ſcio, quod ſervitio relevatur egeſtas.
Summis namque tibi digitis mantile tenendum,
Inque ſinum domini cuncta ratione trahendum;
Scilicet, eximius ut filius ille voceris,
Qui nudata mero, quod ſumpſerat amplius aequo,
Poſteriora patris obduxit tegmine veſtis;
Ipſeque commonitus potum caſtiget, et auſus
Vltra quam liceat, niſi caſtigetur, hiatus.
Nec ſer, ut a longe poſt pocula ſumpta Lyaei
Dimiſſura ſcyphum manus extendatur herilis;
Impiger utriſque palmis occurre, viamque

v. 251. *ſceleri:* immo *celeri.*

Plus mediam conciſſe ſibi. Bibiturus abinde
Indulgere gulae noli, nec viribus hauſtum
Commetire tuis fas eſt. iterata queretur
Non plene ſatiata ſitis; modicumque caminis
Norit adhuc ſupereſſe ſuis; quod ſi licuiſſet,
Exſtingui poterat; ſed ſic reverentia cogit,
Conſtringitque pudor, propter quem ſaepe recedit
Vtilitas, claudoque trahit veſtigia greſſu.
Quis neſcit, quod ſumma prius detergere labra
Mos habet, et ratio perſuadet, et exigit uſus?
Notus honor talis urbanis coetibus. Ac ſi
Villanis differre velis, et ſcire videri
Quod non quisque ſciat, micam potare paranti
Praemittas ori, cuius res officiumque
Haec erit, ut lentis in limine trita palati
Dentibus exſiccet oris mundetque penates,
Efficiatque dei gratis adventibus aptos,
Nunc tibi Pirithoum, Theſeu, iungemus, et aequo
Os ori, mentem menti nectemus amore.
Cum ſimilis ſimili conveſcitur, eſca ſaporem
Libertate capit; longe dulciſſima, quae nec
Maieſtate premit, nec pondera librat honoris,
Cum modo colloquium, modo colloquii comes audet
Miſceri riſus, et in eius foedera ſemper
Res iurata, iocus, vernantibus apta diebus.
Sed cum praeceptis ferme nitatur eisdem
Iſte priorque modus; (quis enim ſubiectus amico
Non volt eſſe ſuo, dando devotus honorem?)
Non refert verba ſuper hoc extendere puncto,
Praeſertim cum nemo ſciens, quidnam ſit amicus,

v. 271. *conciſſe*. Non intelligo.
v. 274. *Non*. Iacob. edidit *Nam*: ſed illud, quod ſententia poſtulat, cod. videtur habere.
v. 298. Superſc. a gloſſ. *velit*, quod praeſtat.

Neſciat, obſequio quali retinentur amici.
Pauca tamen, forſan paucis incognita, dicam,
Comprendens brevius aequalis foedera menſae.
In menſa domini vox eſt ſolius, et eius,
Quem ſibi conſtituit diſci pateraeque ſodalem,
Si tamen es ſocius menſae, potes eſſe loquendi;
Sed modice; licitumque tibi tecumque ſedenti
Verborum conferre vices: at nulla ſuſurris
Eſſe loquenda ſcias: igitur quodcunque loquaris,
Propatulum fuerit: ſuſpectos eſſe ſuſurros
Hoc cogit: quoniam iurantur furta ſuſurris,
Conflanturque doli, fraudesque feruntur in unum,
Et conſpirantur dandae per volnera mortes.
Baccho ſtante prior attollere pocula non ſit
Menſis cur dubites; ſed praeguſtare Lyaeum
Non ſit, cur cupias, niſi voce iubente ſodalis;
Ipſe tibi potando prior, ſed in accipiendo
Poſterior, quamvis in re praeceſſor haberis;
Quando miniſteria fuerint expleta, ſequutor.
Quod ſi lege loci ſic ſederis, ut tibi longe,
Non longe a ſocio Bacchi praeſentia diſtet,
Non eris expreſſa crateris voce petitor;
Quem tunc ordo dari tibi, cum nequeas dare, mandat.
Sed ſicut milvi circa profecta volatus,
Sic tua periphraſi fiat mandatio, quod non
Praecipiti vox importet ſubitanea verbo,
Sed tegat affinis modicum nubecula voto.
Forma ſit haec: Laudare potes ſub fluctibus altis
Primates piſces multumque vocare beatos.
Dixeris haec; ſocius ſi, qua ratione, requirit,

---

v. 328. *Forma* eſt formula ſ. modus, quo fiat iſta periphraſis, quam v. 338 *ſermonis veſtem* vocavit. Iacob. *ſpeciem* et *phantasma* interpretatur, in errorem inductus gloſſ. *perſona*.

Infer: Habent etenim, quoties ſitis exigit, undas,
Et ſua placare poſſunt incendia pranſi.
Aut aliter: quodvis animo praeconcipe feſtum,
Et quantis ab eo distet, ſcitare, diebus.
Hoc ubi reſponſo cognoſcis, eo tenus, infer,
In quo ſtat, ſtabit, perſtabit et amplius ipſo,
Nec niſi porrectus veniet nos viſere Bacchus.
Haec te ſub quadam ſermonis veſte loquentem
Quis dubitat pateram diſtantem poſcere? Quod tunc
Obſequium veniet, veniat ridenter; amicis
Forſitan ex illo ſuccreſcet origo iocandi;
Scilicet, ut Libycus dicaris protinus Hammon,
Qui cithara voces, nec apertum dantia votum
Verba feras, Phariusque nihil distabit Anubis.
Et tunc quando bibis, nequaquam reſpice circum.
Nulla tamen, niſi cum vacuo pauſaverit ore,
Pocula praebebis: etenim tibi praebita ſumes.
Nec tamen invades, donec quod adhuc teris ore,
Traiicias ventri. Nunquam debere repelli
Quicquid praebetur, menſas generale per omnes,
Ne contemptorem contemptus culpa ſequatur.
Iſta tamen multas ſubmerſit Scylla carinas,
Simplicitate viam plus quam ratione ſequentes.

Nec tu per blanda diſci commercia turpi
Curre latrocinio, nec ſegmata macra ſodali
Apponas; ea des, tibi quae dulcore palatum
Conciliant, meritoque ſui dulcore lucrantur.
Quin potius, ſi quid exuberet, imparitatis
Segmata ſint ſocii iubeas; tua nolit haberi
Ambitioſa fames, ut ſe reſpectibus aptet.

---

v. 360. *ut ſe.* Iac. *et ſe:* malim *at ſe.*

Regna tenet guſtus, ferclorum kyrios, ad plus
Lata tribus digitis; et nos, ſapientia, tantis
Ardemus ſtudiis, quibus ob tam pauperis unum
Imperium regis argentum, corpus, amicus
Perditur, obruitur, offenditur? Exeat illud
Morſellus regnum, fiatque quod unus et alter,
Nec vincat ſolidis tribus emptum, quod ſtipe venit!
Supremum, comedens cuius in foedera transis,
Nympha ſubit, lampas animi, formoſa ſtudenti
Pagina naturae, lux et decus addita menſae.
Huic iunctus quid agas, caveasve videre memento.
Sed venit haec animis ultro ſapientia, cuius
Dictator laſcivus amor; quapropter et ipſe
Verba premam; quivis ſuus eſt hac arte magiſter,
Nil doctoris egens. Quis enim cognovit amorem,
Munera non novit teneris praeſtanda puellis?
Ne truncata tamen coeptae deſcriptio menſae
Deroget auctori, libet hic non ſiſtere, verum
Principio finem, capiti ſubiungere caudam.
Virgineo lateri, quantum reverentia praeſtat,
Eſſe potes ſalvo vicinus honore, tamen non
Eſſe premendo gravis; et quamvis ipſa ſedebit,
Tanquam ſede ſatis ipſi parcente querreris,
Non bene, non apte, non ut ſit digna ſedere.
Tum vel puſillo clunes, vel crura levato,
Suppoſito te teſte nimis pendentia ſcamno.
Hic tibi curetur hilari promptoque placere
Obſequio, dominaeque pios conſcire favores.
Hic tibi ridendum, ſed non nimis, hic tibi quicquid
Dulce retractandum, quicquid delectat agendum

Verborum morumque favis. Fuge stulta, nec aude,
Rusticitas intrare domum, vel tangere mensam,
Fercula quae iuncta delibat Naso Corinna.
Cede locum, ruditas; tibi quid commune cibis est,
Quos condire decor et pigmentare faceti
Gratia moris habet? ubi si sine gestibus audet
Convescens aliquid aut sumit, gratia certe
Accipit occasum patiturque facetia fatum.
Paulatim tandem cordi rorante Lyaeo
Laetitiam, rosulasque genis, et verbula linguae,
Fas tibi verborum voltus ad ludicra quaevis
Inclinare scias, teneramque Cupidinis aurem
Vellere, promendo delectatoria quaedam,
Quae teneros audita iuvent tacitaque perurant
Auditus facula cum titillamine mentis.
Haec explanando tibi non illumino; nam tu
Quod non aure capis, acie rimabere mentis.
Totus in exemplo mundus iacet, et tibi non est
Scire, quod auriclis tribues muliebre tenellis.
Multa quidem dici poterant, sed carminis hora, —
Singula si dicam; inopem me copia fecit.
  Quaeris, an expediat, discorum munera toto
Evacuare tenus, desiderioque volentis
Non obstare rear male. Sed respondeo, Non sic;
Cum sit honestatis victoria, parcere parti,

---

v. 399. *cordi irrorante* bene emend. Iacob.
v. 401. *voltus.* Idem mavult *cultus.* Videtur hoc voluisse Reinerus: licet (*fas*) tibi verba liberiora proferre, modo vultus ad cet.
v. 404. Cod. *iuvant.* Talia correxi tacite.

Quae mox ad menſam migrat translata minorem.
Ac inclinati grates excelſior ipſa
Demonſtrat capitis, dulcis dape dulcis honore.
   Hactenus in menſa verbis animoque moratus.
Otia iam ludique vacant: praeſentia venit
Accipienda coci; manuum collutio, ſicut
Sumendos praeiit, ſic ſumptos rite ſequatur,
Non ſpernendo cibos; ſed non generaliter; unum
Quippe requirit herum, qui tanto praerogat, ut ſit
Solius ipſa ſui, neque ni iubeatur ab ipſo.
Poſtremas has tangit aquas quicunque minorum.
Inde vale dicit ſurgens maioris ab ore
Procedensque calix per quoslibet ordine, donec
Aſtantes biberint et cum maiore miniſtri.
Hoc ipſis quaſi ſervati retributio quaedam
Obſequii: ſic mos inolevit; iure videtur
Deberi, typicatque rudem, quae mandat abire
Toto curatae famulantes tempore menſae.
Si tamen iſta ſecus, (nec enim mos omnibus unus
Contigerit); me de falſo non argue, qui non
Omnia, quae menti poterant occurrere, dixi.
Nec mores, iuxta quos ſit mutatio, novi.
Sum verum pro parte rei maiore locutus,
Doctoresque meos, quos re ſequor, ore ſecutus.

Explicit phagifacetus.

---

v. 420. *vacant.* Nonne *vocant?*